

Vragenuur

Vragenuur

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 12.3 van het Reglement van Orde.

Vragen Eerdmans

Vragen van het lid Eerdmans aan de minister voor Rechtsbescherming, bij afwezigheid van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, over **het bericht "Aantal asielaanvragen in Nederland loopt snel op"**.

De voorzitter:

Aan de orde is het mondelinge vragenuur. Ik heet de minister voor Rechtsbescherming van harte welkom, net als de woordvoerders in de zaal, de volle publieke tribune en de mensen die thuis kijken naar het mondelinge vragenuur. Het is het laatste mondelinge vragenuur voorlopig, zeg ik maar. Donderdag is de laatste Kamerdag en vervolgens is er verkiezingsreces, dus ik zei net tegen de Griffier: we gaan er even extra van genieten.

Om ermee te starten nodigen we de heer Eerdmans van JA21 uit. Hij heeft een vraag aan de minister voor Rechtsbescherming, bij afwezigheid van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, over het bericht "Aantal asielaanvragen in Nederland loopt snel op". Het woord is aan de heer Eerdmans van JA21.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Voorzitter, dank u wel. Dank u zeer, collega's. Er kwamen afgelopen week 1.500 asielzoekers naar Nederland, 1.500 in zeven dagen tijd, de meesten uit Syrië. Het is het hoogste aantal van dit jaar. Het is ook hoger dan verleden jaar, het is hoger dan 2021 en toen al konden wij de opvang niet aan. We kennen allemaal de beelden uit Ter Apel waar mensen op een grasveld liggen te slapen.

Het kabinet heeft de afgelopen tweeënhalf jaar de tijd gehad om de permanente asielcrisis aan te pakken, maar die is dus eigenlijk alleen maar groter geworden. Ondanks telkens terugkerende beloftes over instroombeperking kwamen er alleen maar meer mensen naar Nederland toe. JA21 zegt dat als je serieus iets wilt doen aan de asielproblematiek, je de massale instroom moet gaan stoppen. Het kabinet heeft het omgekeerde gedaan: de instroom is aangejaagd. Dat komt natuurlijk omdat we altijd opvang hebben geregeld en dat blijven doen, inclusief een dwangwet, weer mede mogelijk gemaakt door staatssecretaris Van der Burg.

Volgens de prognoses gaan wij dit jaar tussen de 50.000 en 70.000 asielzoekers opvangen. Met elke dag dat we nietsdoen, dat we treuzelen, dat we niets doen aan de instroomkant, zal die bandbreedte hoger uitvallen. Volgende week gaat de Kamer inderdaad met verkiezingsreces. Bij JA21 zijn wij zeer bang dat de boel dan helemaal op slot gaat, dat er niets meer gebeurt en dat we de boel op zijn beloop laten. Daarom vraag ik het kabinet het volgende.

Eén. Erkent u dat deze instroom aan asielverzoeken totaal onhoudbaar is? Twee. Erkent de minister dat het onvoorstelbaar is dat het kabinet de afgelopen jaren heeft toegestaan dat deze crisis alleen maar is verergerd? Drie. Vindt u dat er nú acute maatregelen moeten worden getroffen omdat dit een noodsituatie is die om noodmaatregelen vraagt? De laatste vraag. Welke maatregelen kunt u op dit moment namens het kabinet bedenken om te voorkomen dat wij de komende maanden nog veel verder ontwricht raken?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is aan de minister voor Rechtsbescherming.

Minister Weerwind:

Voorzitter, dank u wel. Dank dat ik hier mag staan. Zoals u aangaf, mag ik mijn collega, de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, vervangen. Er was een vraag ten aanzien van de houdbaarheid/onhoudbaarheid van de instroom. Dat is één. Ten tweede was er een vraag ten aanzien van de crisis. Ik hoorde de heer Eerdmans zeggen dat die verergert. Hij vroeg: hoe ga je daarmee om? Vraag drie was: hoe kijk je eigenlijk naar maatregelen, op de korte en lange termijn? Ik hoor de vragen.

Het aantal asielaanvragen is nog altijd hoog en de doorstroom en de uitstroom blijven achter bij wat nodig is. De hoge instroom zorgt daarbij ook voor druk op de opvang, met name op Ter Apel. In het nieuwsartikel wordt aangegeven dat de afgelopen week rond de 1.500 mensen asiel hebben aangevraagd in Nederland. Vorige week zijn er 1.500 personen geregistreerd voor de asielaanvragen. De afgelopen weken waren dit er inderdaad ongeveer 4.300. We mogen dan ook zeggen dat de huidige instroom daarmee hoog is.

Ik wijs u erop dat de instroom in september en oktober vaak hoger is dan in andere maanden. We spreken dan ook over een zogenoemde najaarspiek. Die is dit jaar, zoals de heer Eerdmans zei, ook hoger dan in 2022. Tot dit moment zijn er in heel 2023 38.500 asielaanvragen gedaan, waarvan ongeveer 8.000 nareizigers. Dit aantal ligt binnen de verwachting voor dit jaar. De hoge instroom van asielzoekers zorgt ervoor dat de gehele asielketen onder druk staat.

Voorzitter. Dat zorgt nadrukkelijk bij de IND voor oplopende voorraden en langere doorlooptijden. Ik zal dat nadrukkelijk toegeven. Asielzoekers, en eventuele familieleden in het buitenland, zitten daardoor ook langer in spanning over hun procedure. Het gevolg van de verwachte ontwikkelingen is dat de druk op de asielketen de komende jaren groot blijft. De toename van het aantal personen in de asielprocedure en de opvang in Nederland leidt ook tot een grotere vraag naar voorzieningen. Ik hoef dat niet te duiden, want in vorige debatten is dat uitputtend aan de orde geweest. Het moge duidelijk zijn dat de IND er alles aan doet om de doorstroom te bevorderen en oplopende voorraden te beperken. Ik wijs op de werving en selectie van nieuwe medewerkers. Ik wijs er ook op dat om hen goed op te leiden, je capaciteit uit de lijn moet weghalen. Je moet ze echt zo goed en zorgvuldig mogelijk opleiden, zodat ze hun werkzaamheden kunnen doen zoals we dat in Nederland gewend zijn. Zo zetten het COA en zijn medewerkers zich dagelijks in om iedereen van de juiste opvangfaciliteiten te voorzien. Mijn collega, de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, staat dan ook in nauw contact met de uitvoeringsorganisaties om waar mogelijk maatregelen op zowel de korte als de lange termijn te treffen. U kunt verwachten dat wij u binnenkort weer de zogenaamde MPP — ik zal dat helemaal uitspreken, ook in de richting van de tribune: de Meerjaren Productie Prognose — kunnen geven, zodat we u ook laten zien waar we op dit moment staan en hoe we daarmee omgaan.

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is weer aan de heer Eerdmans.

De heer Eerdmans (JA21):

De minister praat als een strenge huisvader tegen ons. Bij elk woord ligt de klemtoon hoog, en dit en dat. Maar wat er gezegd wordt op mijn vraag wat er nu voor maatregelen nodig zijn, valt dan een beetje in het niet. Behalve dat ik nu een meerjarenprognose krijg, wil ik graag weten wat het kabinet gaat doen aan de instroombeperking.

Minister **Weerwind**:

Ik kan dat duiden voor de korte en de lange termijn, want er zijn inderdaad maatregelen nodig. De staatssecretaris is daarover in gesprek met de IND en ook met het kabinet. Er wordt gekeken naar instroom, doorstroom en uitstroom. Ik ga de diepte in. Om de druk op de opvangcapaciteit te verminderen en de situatie in Ter Apel houdbaar te houden, worden diverse maatregelen genomen. Zo wijs ik voor de korte termijn op de zoektocht naar opvangplaatsen die de staatssecretaris onverminderd doorzet en de inzet van de noodopvang, en wijs ik erop dat die tijdelijke gemeentelijke opvang helaas nodig blijft. Daarnaast worden voorportalen voor ongeregistreerde personen gerealiseerd om Ter Apel te ontlasten. Om het uitplaatsen van vergunninghouders te bevorderen, worden de conceptlocaties gemeentelijke doorstroom momenteel uitgewerkt en zijn de gemeenten opgeroepen om nog dit jaar de 16.000 vergunninghouders te huisvesten. Het gaat bij de doorstroomlocaties om regionale locaties waar statushouders kunnen verblijven in afwachting van permanente huisvesting. Die bevinden zich in de gemeenten waar zij uiteindelijk komen te wonen of in de regio, zodat zij alvast een start kunnen maken met het vormgeven van hun toekomst in Nederland.

Voor de langeretermijnmaatregelen praat ik bijvoorbeeld over het versterken van de provinciale regietafels. Dat heeft alles te maken met het oppakken en aanpakken van de verschillende opvang- en huisvestingsopgaven. Het benutten van verplaatsbare woningen en tussenvoorzieningen kan ook een bijdrage leveren aan de huisvesting van vergunninghouders. Bovendien blijft de staatssecretaris voortdurend op zoek naar duurzame en kwalitatief goede opvanglocaties. Natuurlijk spelen hierbij randvoorwaardelijke aspecten een belangrijke rol, zoals medewerking van gemeenten aan de realisatie van duurzame opvanglocaties en het zo min mogelijk hanteren van allerlei andere aspecten, alsook de beschikbaarheid van voldoende personeel.

Het kabinet realiseert zich dat een duurzame oplossing van het opvangprobleem tegen de achtergrond van een toenemende opvangbehoefte niet van de ene op de andere dag is gerealiseerd. De heer Eerdmans sprak net ook over de spreidingswet, waar deze Kamer op 10 oktober met positief gevolg over heeft gestemd. Daarnaast zijn er sinds dit jaar financiële mogelijkheden gecreëerd om toe te werken naar 41.000 vaste opvangplekken waaraan ook vastgehouden wordt als de bezetting in de asielopvang lager zou worden. Zo bouwen wij een marge in om juist ook klaar te zijn voor de toekomst. Ik gebruik 'm maar even: si vis pacem, para bellum; als je de vrede wilt bewaren, moet je je voorbereiden op de toekomst.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Op mijn vraag wat de minister gaat doen om die instroom te beperken, komt het antwoord: meer opvangplaatsen en meer doorstroming. Ik hoor: regietafels. Ik hoor: een dwangwet. De korte samenvatting van de staatssecretaris — u bent inderdaad een waardig vervanger van de heer Van der Burg — zoals we 'm kennen, is: meer opvang. Mijn vraag ging over instroombeperking. Ik ben afgelopen vrijdag met mijn collega Annabel Nanninga in Budel en Maarheeze geweest. Wij zien daar ondernemers die ermee willen stoppen. Wij zien burgers die tegen ons zeggen: wij zijn bang voor diefstallen en we durven onze fiets niet meer gewoon neer te zetten bij de supermarkt. Wij zien welke gevolgen het opengrenzenbeleid heeft voor Nederland, voor mensen die te maken hebben met een asielzoekerscentrum. Dat kunnen we niet doorzetten. Dat is onmogelijk. Wij willen een asielstop. Wij willen grensbewaking. Wij willen dat inwilligingspercentage omlaag. Dat zijn allemaal concrete JA21-maatregelen. We hebben die in de plannen neergelegd en die kunnen ook volgens het model van Denemarken, gewoon netjes binnen alle verdragen. We willen uiteindelijk ook dat Deense model invoeren. Als je dat niet doet, blijf je hangen in de plaat die blijft vastzitten, namelijk: meer opvang, meer plekken. Nee, we moeten iets aan die voorkant gaan doen. Dit gaat ook in Maarheeze fout. Daar is inmiddels een burgerwacht ingesteld door burgers die zeggen: "Wij pikken het niet meer. De politie komt niet meer als wij bellen vanwege overlast door asielzoekers. Wij gaan het gewoon zelf doen." En de bewoonde wereld is daar blij mee.

Ik wil een antwoord op de vraag wat het kabinet nu gaat doen om deze enorme stijging van het aantal instromers naar Nederland in te perken. Op welke manier gaat het kabinet dat doen?

Minister **Weerwind**:

Ik dank de heer Eerdmans voor de kwalificaties die ik kreeg. Hij gaf eerst aan dat ik een strenge huisvader was. Vervolgens gaf hij aan dat ik een waarlijk opvolger ben van de staatssecretaris. Vervanger, zegt u? U geeft mij te veel eer wat dat betreft!

Ik heb aangegeven hoe wij hiermee omgaan. Ik heb de kortetermijnacties genoemd. Ik heb bewust ook de langetermijnacties genoemd. Ik weet dat mijn collega hier vaak met de heer Eerdmans en deze Kamer over heeft gediscussieerd. Dat is wat het kabinet ook nadrukkelijk doet. Mag ik één notie maken in dit debat? Nog los van de wenselijkheid is het demissionaire kabinet van mening dat vreemdelingen die asielbescherming behoeven, die ook moeten kunnen krijgen. Zoals wel vaker met uw Kamer is gedeeld, staan internationaal recht en internationale verdragen een asielstop niet toe. Ik heb de heer Eerdmans die bewoordingen niet horen gebruiken, maar ik gebruik die term even zelf; dit is dus op mijn conto. Ik weet dat uw Kamer hierover regelmatig van gedachten wisselt met de staatssecretaris.

De **voorzitter**:

Tot slot, meneer Eerdmans.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Ik heb nog vijftien seconden. Een noodkreet van mijn kant: doe het niet voor mij, doe het niet voor de Kamer, maar doe het voor de mensen die daarmee te maken hebben, voor de mensen die asielzoekers rondom hun ondernemingen zien en die zien dat die asielzoekers niet weggaan bij hun hangplekken. Dat zijn met name de veiligelanders. Het is echt een groot, groot probleem. Die mensen zijn wanhopig en berichten ons. Dat gaat niet alleen om Budel, maar ook om andere plekken in het land waar die azc's komen. Dus alstublieft, minister, neem dat serieus. Graag nog een laatste reactie.

Minister **Weerwind**:

U hoorde mij zeggen dat ik wel degelijk kijk naar de personen die we opvangen in ons land. Ik heb net ook aangegeven waarom we ze opvangen. Ik hoef niet in herhaling te vallen. Ik ben het eens met de heer Eerdmans dat je ook moet bekijken hoe en waar je ze opvangt. Ik weet dat de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid zijn uiterste best doet om dat op een Nederlands gebruikelijke manier en zo humaan en correct mogelijk te doen. Daarom staat hij met alle lokale en regionale overheden actief in contact, en dat blijft hij ook.

De **voorzitter**:

Er is een aantal vervolgvragen. Graag kort en krachtig, want anders moet ik u helaas onderbreken. Allereerst de heer Bisschop van de SGP.

De heer **Bisschop** (SGP):

Met alle respect voor de minister, maar hij geeft antwoorden op vragen die niet gesteld zijn. De vraag die de heer Eerdmans stelt, is wat dit kabinet gaat doen om de instroom te beperken. Daar komt simpelweg geen antwoord op. De minister doet alsof de asielstroom een soort natuurverschijnsel is. Ziet de minister de asielstroom zo en, zo nee, wat kan het kabinet dan wél doen, even los van de papieren die de minister te zijner beschikking heeft? Dus gewoon eventjes recht uit het hart.

Minister **Weerwind**:

Asielzoekers die om allerlei redenen in oorlogsgebieden verblijven en aan de grens van Nederland aankloppen, vangen wij op. Ik hoef niet uit te weiden over het Dublinverdrag. Ik hoef ook niet uit te weiden over de activiteiten van de staatssecretaris van Justitie en

Veiligheid in Europa om met zijn collega's heel nadrukkelijk na te denken over hoe om te gaan met de instroom. Wat zijn de mogelijkheden? Hoe blijven we dat op een humane manier doen? Al die activiteiten van de staatssecretaris zijn met uw Kamer gedeeld. Richting Kamerlid Bisschop zeg ik in dezen: het is welbekend. Anders val ik in herhaling.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Mensen die vluchten voor oorlog en geweld moet je een plek bieden. Ook Nederland moet daarin zijn eerlijke deel nemen. Maar als je vraagt hoe je de instroom moet beperken, moet je volgens mij kijken naar de grondoorzaken van migratie. Waarom vluchten mensen naar Nederland? Dat komt door oorlog, armoede en gebrek aan perspectief. Daar moet je dus iets aan doen. Dat betekent investeren in de regio, waar heel veel migranten en vluchtelingen zitten. Dat betekent dus niet bezuinigen op ontwikkelingshulp, terwijl het kabinet precies dat wel doet. Deelt u de mening dat dat buitengewoon onverstandig is, als je grip wil krijgen op migratie?

Minister **Weerwind**:

Nederland kijkt over de grens. We voeren met Buitenlandse Zaken actief beleid om de brandhaarden in de wereld te duiden, zoals de SP terecht aangeeft, en om internationale samenwerkingsverbanden aan te gaan waar die benodigd zijn. Zo houden we een conflict dat groot kan worden, klein. Daar zetten we ons voor in. Ik hoef alleen maar te verwijzen naar de reis van onze mp naar het conflict van dit moment. Daarbij zetten we ons op de diplomatieke manieren in. We zetten ons in aan de EU-tafels om juist daarnaar te kijken. Uw concrete vraag ten aanzien van BHOS kunt u rechtstreeks aan mijn collega stellen. Ik heb u net aangegeven hoe ik kijk naar het buitenlandbeleid van dit land.

De heer **Van Haga** (Groep Van Haga):

Volgens mij is nu vier keer direct aan de minister gevraagd hoe we de instroom kunnen beperken. Er komt dan een riedeltje over meer opvangplaatsen, doorstroomlocaties en provinciale regietafels. Het is toch wel erg dat de minister de vraag gewoon niet beantwoordt. Laat ik de vraag namens BVNL anders stellen. Zweden, Denemarken, Finland en Oostenrijk lukt het allemaal wél om de instroom te beperken. Dat doen ze op allerlei verschillende manieren, bijvoorbeeld met grensbewaking en het uitvoeren van de Dublinakkoorden. Waarin verschilt Nederland zo veel van die andere landen dat het ons niet lukt, maar die andere landen allemaal wel?

Minister **Weerwind**:

In de richting van BVNL en de heer Van Haga zeg ik tegen u, voorzitter, het volgende. Ik heb net aangegeven hoe mijn collega aan de Europese tafel zit, om eenduidige, heldere en duidelijke afspraken te maken. Dat doen wij om Nederland. We kiezen daarin ook ons beleid. Dat beleid houdt in dat als mensen hier aan de deur kloppen omdat ze in oorlogsgeweld zitten, of om welke andere reden dan ook, wij dat beoordelen. We bekijken zorgvuldig of het juist is. Er vindt dan een heel zorgvuldig en punctueel onderzoek plaats. Daar staan we ook voor. Zó kijken we naar de instroom, niet anders.

De heer **Eerdmans** (JA21):

In België, in Brussel, kon een uitgeprocedeerde illegale Tunesiër onbekommerd leven. Hij pleegde vorige week een jihadistische aanslag op twee Zweedse voetbalsupporters. Kan het zo zijn dat wij serieuze problemen met onze nationale veiligheid krijgen als wij in Europa en Nederland niet weten wie we allemaal binnenlaten, omdat de instroom zo hoog is? Wij kunnen nou eenmaal niet iedereen controleren die hier aan de poort klopt. Kan het zo zijn dat wij net als België met dit soort gevolgen van ons opengrenzenbeleid geconfronteerd zullen worden? Hoe ziet de minister dat?

Minister **Weerwind**:

Ik kan geen honderd procent sluitend antwoord op de vraag van de heer Eerdmans geven. Ik

zeg wel tegen de heer Eerdmans — ik val in herhaling, gezien wat ik net tegen de heer Van Haga zei — dat wij in Nederland juist een asielaanvraag op een zo zorgvuldig mogelijke manier behandelen, door te bekijken wie de persoon in kwestie is en of de feitelijkheden kloppen. Die controle vindt plaats. Ik kan geen garanties geven voor de toekomst, maar ik weet wel dat de organisaties nauw samenwerken om de nationale veiligheid in dezen continu te garanderen.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Niemand vraagt u om garanties. Ik in ieder geval niet. Maar leven wij niet op een vulkaan als wij een opengrenzenbeleid hebben? Er komen 1.500 mensen uit verre bestemmingen, met name Syrië, Irak en Afghanistan, en veiligelanders hier binnen. Eenmaal hier krijgen we die niet meer weg. Illegaal betekent dus bij ons niet: vastzetten en uitzetten. Illegaal betekent: blijven rondhangen. Leven we niet op een vulkaan? Is dat geen probleem voor onze nationale veiligheid, minister?

Minister **Weerwind**:

De vraag wordt ietwat verbreed. Ik ga daar niet in mee. Ik heb net de zorgvuldige procedure genoemd. Natuurlijk wil je leren van zoiets verschrikkelijks als wat er gebeurd is in België. Laat ik daar heel helder over zijn. Het is nog in onderzoek, dus ik ga er geen kwalificaties aan geven. Maar laat ik wel zijn: we hebben nauw contact met de collega's daar. Dat doen we op alle niveaus, bijvoorbeeld op NCTV-niveau en op ministerieel niveau. Zo komen we te weten wat er daar gebeurd is en trekken we er lering uit.

Mevrouw **Podt** (D66):

Ik heb een vraag over de opvang. Het COA schreef deze week namelijk een vrij wanhopige brief naar het kabinet over het realiseren van voldoende opvang. Daarin schreven ze onder andere over het belang van ervoor zorgen dat gemeenten geen doelgroepenbeleid meer kunnen toepassen. Dat betekent dat je het overrulet als gemeenten bijvoorbeeld zeggen dat ze liever geen mannen in de opvang hebben. Dat kan namelijk gewoon niet. Je kan niet op deze manier eisen stellen. Nu is twee weken geleden bij de stemming over de spreidingswet ook mijn motie aangenomen. De Kamer heeft toen de uitspraak gedaan dat ze dat doelgroepenbeleid niet meer wil. Ik wil de minister dus vragen of hij in samenwerking met de staatssecretaris een brief wil schrijven over hoe we daar nou mee omgaan, om er echt voor te zorgen dat we dit niet meer toestaan bij gemeenten. Want de Kamer heeft die uitspraak gedaan ...

De **voorzitter**:

Voldoende. De minister.

Minister **Weerwind**:

Ik hoor de vraag die gesteld is. Ik ga de vraag en de opmerking ook doorgeleiden naar de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

De heer **Brekelmans** (VVD):

Het is natuurlijk niet voor niks dat het kabinet op dit onderwerp is gevallen. We kunnen de demissionair minister dus eindeloos vragen welke grote maatregelen genomen kunnen worden, maar ik begrijp heel goed dat hij daar terughoudend op moet antwoorden. Nu is het wel zo dat er in verband met de spreidingswet zes moties zijn aangenomen van het CDA en de VVD die binnen de huidige regels kunnen. Daarbij heeft de Kamer ook rekening gehouden met de demissionaire status van het kabinet. Die moties kunnen snel uitgevoerd worden. Denk aan een kleine aanscherping van het nareisbeleid, en het uitlezen van mobiele telefoons gebruiken voor het asielrelaas. Zo zijn het er zes in totaal. Het uitbreiden van de pbl-capaciteit is er ook een. Mijn vraag aan de minister is: is hij van mening, zeker gezien de hoge instroom op dit moment, dat die zes moties zo snel mogelijk moeten worden uitgevoerd?

Minister **Weerwind**:

Ik ga geen antwoord op deze vraag geven. Ik wil daarover in contact treden met mijn collega de staatssecretaris en de moties nauwgezet bestuderen. Ik heb net een brief toegezegd, althans ik ga aan mijn collega doorgeven dat hij een schriftelijke reactie richting deze Kamer geeft. Dan zal ik meteen vragen om hierop te reageren.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Er komt een schriftelijke reactie naar aanleiding van de vragen van mevrouw Podt en de heer Brekelmans. Ik dank de minister voor zijn beantwoording. Hij blijft nog even in ons midden, want er gaat een tweede vraag aan hem gesteld worden.

Vragen Sjoerdsma

Vragen van het lid Sjoerdsma aan de minister voor Rechtsbescherming, bij afwezigheid van de minister van Justitie en Veiligheid, over **het bericht "Tienduizenden Nederlanders met terrorismecode in politiesystemen: demonstreren kan al genoeg zijn"**.

De **voorzitter**:

De vraag van de heer Sjoerdsma van D66 is ook gericht aan de minister voor Rechtsbescherming, dit keer bij afwezigheid van de minister van Justitie en Veiligheid, en gaat over het bericht "Tienduizenden Nederlanders met terrorismecode in politiesystemen: demonstreren kan al genoeg zijn". Het woord is aan de heer Sjoerdsma van D66.

De heer **Sjoerdsma** (D66):

Voorzitter, dank. Ik vroeg mij eigenlijk af waar minister Yeşilgöz is. Ik dacht: misschien is ze flyeren. Maar daarna dacht ik: nee, dat kan niet; meestal duurt dat niet zo heel erg lang.

Voorzitter. Ik vind het mooi om hier nog één laatste keer te staan, ook al is de aanleiding misschien wat minder fraai. De aanleiding is namelijk een stil schandaal. Tienduizenden mensen zijn onterecht opgenomen in een terrorismeregister, ondanks dat zij nergens van worden verdacht. Dat blijkt uit onderzoek van Follow the Money. In een rechtsstaat is het cruciaal dat je onschuldig bent totdat het tegendeel is bewezen. Maar voor deze tienduizenden mensen geldt dat niet. Een mevrouw kwam op de terrorismelijst terecht nadat ze demonstreerde voor Artis om het leed van de dieren binnen. Dat microprotest leverde haar het stempel "terrorist" op, waarmee ze in Duitsland last had. Dat is slechts één voorbeeld van de tienduizenden. De organisatie Muslim Rights Watch staat tientallen moslims bij die door onterechte signaleringen vast kwamen te zitten in het buitenland. Deze zomer nog moest een onschuldige man zes weken in een Spaanse cel doorbrengen. Zo'n registratie heeft dus verregaande consequenties. Eerder probeerde minister Yeşilgöz dit klein te maken. Het zou om een enkeling gaan, zei ze bij het vragenuur op 4 oktober vorig jaar. Maar het gaat nu om tienduizenden mensen. Daar zit — ik zeg het maar eufemistisch — een klein beetje licht tussen.

Ik heb de volgende vragen. Wist de minister niet om wat voor aantallen het ging of hield zij die informatie voor de Kamer achter? De minister benadrukte ook dat alleen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten informatie met het buitenland delen, maar nu blijkt dat het zogenaamde CTER-cluster van de politie en buitenlandse veiligheidsdiensten deze informatie wel degelijk hebben uitgewisseld. Ik wil deze minister vragen of bekend was dat ook die informatie werd achtergehouden.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Het woord is aan de minister.

Minister **Weerwind**:

Voorzitter, dank u wel. Laat ik vooropstellen dat mijn collega, de minister van Justitie en

Veiligheid, hier graag had gestaan om met de heer Sjoerdsma het debat te voeren. Zij heeft echter een werkreis, een werkverplichting in het buitenland. Derhalve zult u het helaas met mij moeten doen. "Helaas" is op mijn conto in dezen.

U stelt mij een x-aantal vragen. U stelt mij vragen naar aanleiding van de brieven die de minister u in mei en juni heeft doen toekomen over CTER. Dat is het Contraterrorisme, Extremisme en Radicalisering-register. Daarmee heb ik het één keer voluit uitgesproken. Laat ik vooropstellen dat ook ik het artikel van Follow the Money gelezen en bekeken heb. Ik heb me ook even goed laten bijpraten. Echter, ik wil benadrukken dat bevoegde instanties enkel binnen de geldende wettelijke kaders en het daarbij behorende toezicht informatie opvragen, bewaren of uitwisselen met andere bevoegde instanties. De politie mag en moet in het kader van haar politietoelating gegevens over mensen vastleggen. De regels inzake verwerking hiervan zijn vastgelegd in de Wet politiegegevens. In het krantenartikel werd artikel 10 van de Wet politiegegevens aangehaald. Dat biedt de grondslag om inzicht te krijgen in de betrokkenheid van personen bij bepaalde ernstige bedreigingen van de rechtsorde. Aanpak hiervan vergt opbouwen en in stand houden van een permanente informatiepositie.

Een projectcode CTER wordt in de Basisvoorziening Handhaving van de politie gekoppeld aan een incident en niet aan een persoon. De projectcode wordt inderdaad gebruikt om signalen van radicalisering, extremisme en terrorisme te onderkennen. Als er sprake is van iets dergelijks, kijk je naar de CTER-inlichtingen zelf. Die heeft elke eenheid. Daar wordt gekeken naar registratie en wordt bekeken of de registratie verwijderd kan worden als gesteld wordt dat die niet CTER-waardig is. Het artikel legt bloot dat het zaak is dat deze themaregisters periodiek worden geschoond en dat mensen die geen kwaad in de zin hebben, verwijderd worden uit de registers. Mijn collega heeft al eerder laten weten dat de politie aandacht heeft voor het opschonen van dat themaregister. Ik kan ook aangeven dat mijn collega, gelet op dit artikel en dit debat, dit uiteraard weer zal bespreken met de korpschef.

Voorzitter. Ik kijk even naar de vragen. Daarin wordt heel nadrukkelijk gesteld dat er tienduizenden registraties zijn. Een van de vragen die ik in voorbereiding van dit debat heb gesteld is: over welke aantallen spreken wij nou, wat is nou het precieze aantal? U vraagt mij of de minister van Justitie en Veiligheid eerder het precieze aantal wist. Ik kan u daar geen antwoord op geven. Ik weet wel dat ik heb gevraagd hoe het eruitzag in 2021, 2022 en 2023 en waar we staan op dit moment. Ik denk dat we in een brief een nadere duiding moeten geven, zodat we geen gegoochel krijgen met cijfers, en dat we daar helder over moeten zijn.

De tweede vraag die mij gesteld is, luidt: als je een CTER-incident hebt geregistreerd, deel je dat dan met het buitenland, ja of nee? Die vraag stelde de heer Sjoerdsma. Ik lees in het artikel dat dat het geval is. Voordat ik daar uitspraken over doe, wil ik daarop terugkomen in de brief van de minister van Justitie en Veiligheid.

De heer Sjoerdsma (D66):

Ik proef voorzichtigheid bij deze minister. Dat lijkt er toch een beetje op te duiden dat er veel waarheid zit in het artikel van Follow the Money, anders zou dat misschien wel meteen ontkracht worden. Ik wil deze minister vragen om er in die brief dan ook echt heel helder over te zijn hoeveel mensen nou eigenlijk in deze registers staan. Follow the Money heeft met behulp van een Wob-verzoek bij de politie gecheckt: klopt deze lijst grosso modo? Het antwoord was toen bevestigend. Dat antwoord staat in schril contrast — ik herhaal het nog maar eens — met het antwoord van minister Yeşilgöz van 4 oktober. Zij zei: het gaat om een enkeling. Maar het gaat dus niet om een enkeling. Ik betwist de kaders die de minister hier stelt niet, maar ik betwist wel de manier waarop die kaders vervolgens worden gebruikt door de politie. Ik zou de minister het volgende willen vragen; dat staat los van deze brief. Hoe gaan we ervoor zorgen dat de mensen die op deze lijst staan, inzicht kunnen krijgen in zo'n

lijst, om te zien of zij erop staan? Wat voor procedure krijgen mensen die het gevoel hebben dat ze ten onrechte op zo'n lijst staan, met vaak verregaande gevolgen — ik noem vastzitten in het buitenland zonder enige duidelijke reden — om van zo'n lijst af te komen? Waar kunnen zij nou verhaal halen? De vorige keer werd namelijk gezegd: dat moeten ze zelf maar uitzoeken. Dat lijkt mij onacceptabel.

Minister Weerwind:

Iedere Nederlander mag langskomen bij een politiefunctionaris, op het politiebureau, om te vragen: "Hoe kom ik voor in de politieregisters? Hoe kom ik voor in de BVH? Staan daar andere gegevens van mij in?" Dat verzoek tot inzage kan iedere Nederlander doen; laat ik dat vooropstellen. De termijn voor die inzage is ongeveer zes weken; ik gebruik even het normgetal. Vervolgens kun je concluderen: "Dit wil ik niet. Wat er hier over mij geregistreerd staat, is niet correct." Dan kun je wel degelijk — ik dacht dat ook te lezen in het artikel — een verzoek doen bij de rechter om dat als zodanig geschrapt te krijgen. Er is dus wel degelijk een zorgvuldige procedure in dezen voor iedere Nederlander om te kijken of diegene geregistreerd staat en, zo ja, om dat niet juist te vinden. Dan is er een rechtsgang mogelijk.

De heer Sjoerdsma (D66):

Die procedure is er niet. Die is er niet. Laat ik het gewoon even noemen. Je komt er pas achter dat je gesignaleerd bent als je ergens in het buitenland plotseling vast wordt gezet. Vervolgens moet je er zelf achter komen waar die signalering vandaan komt. Als je daarin slaagt en je bij de politie uitkomt, dan is de kans ook nog groot dat je te horen krijgt "de signalering is terecht, maar we zeggen niet waarom", of "er is een signalering en we zeggen er verder helemaal niets over". Dat zijn de woorden van minister Yeşilgöz. Die kwamen de vorige keer neer op: zoek het maar uit. Ik zou de minister willen vragen: geeft u deze mensen in de brief houvast als het gaat om hoe ze hiervan afkomen?

Minister Weerwind:

Er wordt mij gevraagd om de procedure te duiden die iemand kan volgen om te weten te komen: hoe sta ik in de BVH en in het CTER? Mij wordt gevraagd om dat scherp op te schrijven, zodat die procedure glashelder is. Dat vraagt de heer Sjoerdsma mij. Dat zal ik aan de minister van Justitie en Veiligheid vragen.

De voorzitter:

Tot slot.

De heer Sjoerdsma (D66):

Graag, want dit is een stil schandaal. Ik ben blij dat het de aandacht heeft van de collega's die hier nu voor mij staan. Het betreft veel te veel mensen. Veel te veel mensen hebben hier last van of weten misschien zelfs nog niet eens dat ze er in de toekomst last van gaan krijgen, omdat ze niet weten dat ze geregistreerd staan. Dus heel graag die brief en heel graag binnen een week.

Dank.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een aantal vervolgvragen. Allereerst mevrouw Michon-Derkzen, VVD.

Mevrouw Michon-Derkzen (VVD):

Voorzitter, u zei het al: we zijn hier vandaag voor het laatst voor het verkiezingsreces. Deze vraag horende, is dat ook verstandig. In het artikel gaat het over tienduizenden mensen uit een Woo-verzoek van 2018. Er worden in het artikel twee mensen aangehaald. Daar staat ook terecht: de Wet politiegegevens is de basis voor de politie om te registreren. Ik vind het dus kwalijk dat de politie hier in een kwaad daglicht wordt gezet alsof zij haar werk niet goed zou doen, terwijl we het juist in deze actuele en spannende tijd nodig hebben dat de politie

samen met de NCTV en het Openbaar Ministerie optreedt waar dat kan en waar dat ook nodig is. Ik heb één vraag aan de minister. Is hij het ook met mij eens dat deze lijst hetzij opgeschoond wordt, omdat dat ook periodiek gebeurt, hetzij juist wordt opgeschaald waar dat nodig is? Want je ziet ook dat juist extremisme en terroristisch gedrag beginnen met geradicaliseerd gedrag. Heb ik dat zo goed gelezen?

Minister **Weerwind**:

Allereerst omarm ik de woorden ten aanzien van de rol en de positie van de politie. Daar horen we achter te staan. Daar sta ik ook volmondig achter, en met mij ook de minister van Justitie en Veiligheid. In mijn inleidende woorden heb ik ook aangegeven dat er wordt gewerkt binnen wettelijke kaders, niet anders dan dat; daarom heb ik ze ook genoemd. Ik heb ook gesproken over de verplichting om de CTER-lijst altijd binnen vijf jaar te schonen; dat is een wettelijke verplichting. Ik hoop dat ik nu antwoord heb gegeven op de vraag.

Mevrouw **Michon-Derkzen** (VVD):

Ik had het juist over opschonen óf opschalen, want het kan ook heel goed zo zijn dat er personen in zitten die je juist nog beter in de gaten moet houden, omdat zij van activisme of radicalisme naar extremisme gaan. Dat lijkt me in deze actuele situatie juist enorm belangrijk.

Minister **Weerwind**:

Om de vijf jaar wordt de lijst opgeschoond. Als je een CTER-indicatie achter je naam hebt op meerdere lijsten en als er echt sprake is van ernstige zaken, ga je richting een afstemmingsoverleg. Maar laat ik ook vooropstellen dat alles wat er ten aanzien van CTER gebeurt, als je op de lijst komt, in afstemming met het Openbaar Ministerie gebeurt. Dat gebeurt niet anders; de officier van justitie is altijd betrokken bij de procesgang.

Mevrouw **Mutluer** (PvdA):

Zo laag als de lat ligt om via zo'n CTER-registratie in dat politiesysteem te komen, zo moeilijk is het om dat ongedaan te maken. Het wordt mensen die onterecht verdacht zijn geweest, heel erg lastig gemaakt om uiteindelijk uit die systemen te komen; dat hebben we recent gezien bij een klimaatactie. Daar maak ik me zorgen over. Heel veel mensen weten niet eens dat ze in die systemen zitten. Nu komt mijn vraag: is de minister bereid om in ieder geval na te gaan of de regels zodanig aangepast kunnen worden dat de lat voor dat soort registraties iets hoger wordt en dat we straks ook met witte lijsten gaan werken, met name voor die onterecht geregistreerden?

Minister **Weerwind**:

Eigenlijk ben ik geneigd om daar in de richting van mevrouw Mutluer volmondig nee op te zeggen, gelet op het feit dat de net door mij beschreven procedure wel degelijk een zorgvuldige procedure is voor iedereen in Nederland om inzage te krijgen. Ik heb net ook aangegeven hoe wij daarop terugkomen in de brief, want de heer Sjoerdsma gaf mij aan dat hij daar andere gedachten over heeft; vandaar dat we daar in de brief op terugkomen.

De **voorzitter**:

Mevrouw Mutluer, tweede vraag.

Mevrouw **Mutluer** (PvdA):

Dan ga ik die toch gebruiken. We zien gewoon dat tienduizenden mensen in die registratie staan en dat dat voor een aantal van hen gewoon onterecht is. Ook door experts wordt gezegd dat die registratiemogelijkheid best vergaand is. Niemand controleert daarop. Ergens denk ik dat we toch zorgvuldig moeten gaan kijken hoe er op dit moment gewerkt wordt met die CTER-registraties. Is de minister toch bereid om ook met de betrokkenen in de justitiële keten na te gaan of die lat te laag is en of we daar wellicht andere afspraken met elkaar over moeten maken? Want zo'n ...

De voorzitter:

Dat is voldoende, kijkend naar de tijd.

Minister Weerwind:

Ik zal kort zijn. Ik heb niet de indruk dat die lat laag is, maar we gaan de procedure even tegen het licht houden en aan papier toevertrouwen in antwoord op de heer Sjoerdsma. Vervolgens geef ik aan dat in CTER incidenten staan, geen personen. Dat heb ik net ook aangegeven in mijn inleidende tekst.

De heer Wassenberg (PvdD):

Het is al gememoreerd: vijf maanden geleden stonden we hier ook. Toen ging het over het Team Openbare Orde Inlichtingen, TOOI, dat gegevens van onschuldige burgers verzamelt. Nu heeft de minister het over CTER. Die afkorting wil ik toch nog even noemen. Die staat voor "Contraterrorisme, Extremisme en Radicalisering". Het gaat om mensen die met een bordje voor de dierentuin staan op de openbare weg. Die worden ineens geregistreerd als "terrorist". Dat is natuurlijk absurd. Dat gaat om tienduizenden mensen. Ik denk dat dat hele systeem helemaal nooit zo bedoeld kan zijn. Ik kende dat systeem niet. Toen was de Kamer ook overvallen door die registraties in TOOI. Nu is de Kamer overvallen door dat Contraterrorisme, Extremisme en Radicalisering. Ik noem het nog maar een keer. Ik zou van de minister graag een volledig overzicht willen van alle registratiesystemen die er bij justitie en politie zijn en waarin mensen die niet worden verdacht van strafbare feiten toch zijn geregistreerd. Ik wil van elk systeem ook de wettelijke basis en noodzaak beschreven zien.

Minister Weerwind:

Ik hoor een verzoek en een vraag ten aanzien van zo'n grondige inventarisatie met daarbij een wettelijke basis en noodzaak. Ik kan niet zien wat voor consequenties dat heeft en of wij dat heel snel kunnen geven en binnen welk tijdsbestek. Ik ga de vraag doorspelen aan de collega, de minister van Justitie en Veiligheid.

De voorzitter:

Meneer Wassenberg, geen tweede vraag? Ja, een tweede vraag.

De heer Wassenberg (PvdD):

Dan wil ik in elk geval wel beginnen met een inventarisatie. De bodem van de put kan misschien nog niet in zicht zijn, maar ik zou wel graag willen weten waar we dadelijk aan toe zijn. We zijn nu twee keer overvallen. Misschien hadden we het moeten weten. Ik kende die systemen niet. Ik heb het idee dat veel collega's ze ook niet kenden. Ik zou toch in elk geval een inventarisatie willen zien; die kan dan later worden uitgediept. Maar laten we in ieder geval inventariseren welke systemen er nog meer zijn. Dat kan toch niet zo moeilijk zijn?

De voorzitter:

Dank u wel. De minister neemt het mee. Volgens mij geleidt hij het verzoek door. De minister van Justitie en Veiligheid komt erop terug. Meneer Van Meijeren, gaat uw gang.

De heer Van Meijeren (FVD):

Het komt nogal eens voor dat de politie vreedzame demonstranten vordert om zich te legitimeren. Wanneer zij dat niet willen of kunnen, worden zij zelfs aangehouden en meegenomen naar het politiebureau. Nu wijzen niet alleen Forum voor Democratie, maar ook de Nationale ombudsman en Amnesty International erop dat deze werkwijze moet stoppen. Zo'n vordering van een legitimatiebewijs kan namelijk zelfs ontmoedigend of intimiderend werken. De Nationale ombudsman, Amnesty International en Forum voor Democratie wijzen erop dat een aanhouding om het enkele feit dat iemand zich niet legitimeert ook een buitensporige inbreuk is op het demonstratierecht. Ik vraag aan de minister hoe hij deze kritiek beoordeelt. Is hij bereid om er zorg voor te dragen dat

vreedzame demonstranten die nergens van verdacht worden, voortaan niet meer worden gevorderd om zich te legitimeren?

Minister Weerwind:

Ik hoor allerlei kwalificaties. Ik ben het met Forum voor Democratie eens dat het demonstratierecht, een grondrecht in ons land, een belangrijk iets is. Dit is een recht waar het lokale gezag, de lokale driehoek, ook op toeziet en uitvoering aan geeft. Het is niet anders dan dat. Dat is in dit land gebonden in allerlei wettelijke kaders. Gelukkig, zeg ik maar even. Dus dat is positief. Hij spreekt wat mij betreft in absolute termen en vraagt mij of ik een uitspraak doe. Maar dat kan ik niet doen, want dit is contextafhankelijk. Het is situatieafhankelijk. Wat doet zich voor? Wat speelt zich af bij die demonstratie? Hoe gedraagt betrokkene zich? En dat kan er wel degelijk toe leiden dat je vraagt: met wie heb ik hier van doen en kunt u vertellen wie u bent? Dat lijkt mij een legitieme vraag vanuit de politieorganisatie.

De heer Van Meijeren (FVD):

Mijn vraag zag expliciet op vreedzame demonstranten, die nergens van verdacht worden. Ook Amnesty International en de Nationale ombudsman geven aan dat het ontmoedigend en zelfs intimiderend werkt wanneer deze demonstranten worden gevorderd om zich te legitimeren, en dat het ook een buitensporige inbreuk is op het demonstratierecht wanneer zij worden aangehouden. Dat demonstratierecht mag inderdaad beperkt worden, maar alleen als dat noodzakelijk en proportioneel is. Ik stel de vraag dus nogmaals. Heeft de minister kennisgenomen van deze kritiek van Amnesty International? En is hij bereid om deze aanbevelingen ook serieus te overwegen?

Minister Weerwind:

Ik heb zonet in mijn reactie aangegeven hoe ik kijk naar het demonstratierecht. De precieze kritiek van Amnesty International en de Nationale ombudsman die u noemde, kan ik hier niet even quoten en citeren, zeker niet. Ik ga deze vraag gewoon doorspelen aan mijn collega.

Mevrouw Temmink (SP):

In 2021 werd er een motie aangenomen van mevrouw Marijnissen en de heer Klaver over het opschonen van vervuilde data. Dat was naar aanleiding van het toeslagenschandaal, waaruit bleek dat het heel nadelige gevolgen kon hebben als je op een zwarte lijst stond bij de overheid. Dit bleek bij het ministerie van Justitie en Veiligheid nog niet zo heel erg voortvarend te worden opgepakt. Ook bleek de politie soms buitensporig veel bevragingen te doen bij toeslagenouders. Onlangs is ook nog gebleken dat algoritmes die zien op rechtshandhaving moesten worden uitgezonderd van het algoritmeregister. Tenminste, dat was de wens van het kabinet. Gelukkig was de Kamer wijzer en besloot zij die algoritmes wel toe te voegen. Als je namelijk zulke vervuilde data hebt en daar ook nog eens algoritmes op loslaat, kan dat wel heel erg nadelige gevolgen hebben voor mensen. Ik wil de minister eigenlijk vragen of hij in de brief die hij heeft toegezegd, ook mee kan nemen de stand van zaken rond algoritmes die zien op rechtshandhaving in het algoritmeregister.

Minister Weerwind:

Ik neem de vraag mee.

De voorzitter:

Dan wil ik de minister voor Rechtsbescherming danken voor zijn aanwezigheid hier bij twee mondelinge vragen.

Vragen Amhaouch

Vragen van het lid Amhaouch aan de minister voor Buitenlandse Handel en

Ontwikkelingssamenwerking over **het bericht "Nederland heeft controle over export ASML-machines naar China verloren"**.

De **voorzitter**:

Ik heet de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van harte welkom. Ik nodig de heer Amhaouch van het CDA uit om zijn vraag te stellen, over het bericht "Nederland heeft controle over export ASML-machines naar China verloren". Het woord is aan de heer Amhaouch van het CDA.

De heer **Amhaouch** (CDA):

Voorzitter, dank. "De EU is een financieel-economische reus, maar politiek gesproken zijn wij een puber die moet opgroeien. En militair zijn wij een dwerg." Dat zijn de woorden van oud-minister van Buitenlandse Zaken en oud-secretaris-generaal van de NAVO, Jaap de Hoop Scheffer, als reflectie op wat er geopolitiek in de laatste weken allemaal gebeurt.

Voorzitter. Met betrekking tot dit onderwerp: als we als onderdeel van de geopolitieke krachtmetingen ook nog onze economische kroonjuwelen te grabbel gooien en daar niets meer over te zeggen hebben, dan gaan we als Nederland en EU binnen afzienbare tijd financieel-economisch mank lopen. Eenzijdig de regels veranderen tijdens een wedstrijd waar concurrentievermogen en strategische autonomie op het spel staan, is zelfs van een goede bondgenoot moeilijk te pruimen, zeg ik hier. Dit geeft spanning op onze relatie maar het creëert ook veel onzekerheid voor onze Nederlandse en Europese bedrijven. We begrijpen dat Europa en de VS en China gezamenlijke belangen hebben, maar ook verschillende belangen.

Dan kom ik bij de vragen, voorzitter. Klopt het dat er eenzijdig Amerikaanse maatregelen zijn genomen om de export naar China te beperken, die er in feite voor zorgen dat, als er ook maar één Amerikaans schroefje in een Nederlands product zit, de VS de export al tegen kan houden? En verder: wat is de reactie van de minister hierop? Is ze hierover geïnformeerd? En belangrijker nog: heeft ze hier overleg over gevoerd en is ze daar überhaupt mee akkoord gegaan?

De **voorzitter**:

Dank u wel. Het woord is aan de minister.

Minister **Schreinemacher**:

Dank u wel, voorzitter. Ook dank aan de heer Amhaouch voor deze vraag. We hebben als Nederland natuurlijk eerder zelf exportmaatregelen genomen, waarbij je voor de export van bepaalde technologieën een vergunning aan moet vragen. Dat heeft Nederland gedaan op basis van de nationale veiligheid. De Amerikanen hebben dat vorig jaar in oktober gedaan; ze hebben eigenlijk nu hun maatregelen aangescherpt. De heer Amhaouch vroeg of het klopt dat, als er ook maar één enkel Nederlands schroefje in een apparaat zit, daar een vergunning voor moet aangevraagd worden. Het gaat eigenlijk maar om een aantal heel specifieke modellen van de zogenaamde duv-machines, waarmee je chips kunt maken. Het gaat ook maar om heel beperkt aantal bestemmingen. Nu is het zo dat wij inderdaad op dit terrein een bedrijf hebben in Nederland, waar we ontzettend trots op moeten zijn. De heer Amhaouch noemde het zelf een kroonjuweel. Wij hebben dus zelf eigenlijk heel chirurgisch die maatregelen genomen op basis van onze eigen nationale veiligheidsanalyse. De Amerikanen hebben een andere veiligheidsanalyse gemaakt en op basis daarvan hun maatregelen genomen. Dat staat de Amerikanen vrij.

De heer **Amhaouch** (CDA):

In de eerste regels die we hadden — we zijn natuurlijk verschillende keren bijgepraat — ging het over een aandeel van ongeveer 25% in een bepaalde machine. Dan heb je iets proportioneels, iets waar je over kunt spreken. De belangen van Europa en Nederland staan

hier ook op het spel. Als je de regels gedurende de wedstrijd eenzijdig aanpast, betekent dat nogal wat. Wij moeten natuurlijk ook balanceren. Dat punt van de minister begrijp ik. Maar de vraag is of de minister hier ook bezwaren tegen heeft gemaakt, want dit zijn eenzijdige aanpassingen van de regels die er lagen. Is de minister het met mij eens dat dit nu een probleem is van Nederland? Ik ben er zelfs van overtuigd dat dit probleem dadelijk ook andere lidstaten gaat raken. Waar het vandaag de dag gaat om producent A in Nederland, gaat het misschien morgen om producent S in Duitsland. Ik vraag me dus af hoe Europa hiermee omgaat. Is de minister bereid om het voortouw te nemen, samen met onze minister-president, die nog steeds goed aangeschreven staat in Europa, om dit bespreekbaar te maken? Het gaat om de strategische autonomie van Europa en om het beschermen van onze kroonjuwelen tegen een bondgenoot die soms ook andere belangen heeft.

Minister **Schreinemacher**:

Ik begin met de vraag of wij zijn meegenomen, geïnformeerd of geconsulteerd door de Verenigde Staten. Ik heb al eerder in verschillende debatten aangegeven dat wij inderdaad gesprekken voeren, onder andere met de VS, maar ook met Japan en Korea als het gaat om exportmaatregelen. De VS hebben ons op hoofdlijnen geïnformeerd over deze maatregelen. Als de VS een dreiging of risico zien voor de eigen nationale veiligheid, dan is het uiteindelijk aan de VS om daar maatregelen voor te nemen. Ik ben het absoluut met de heer Amhaouch eens dat dit veel Europees aangepakt moet worden. Nederland heeft dat eerder eigenlijk alleen gedaan, maar het is natuurlijk veel beter om dat in coördinatie met andere lidstaten te doen. Ik heb daar al verschillende gesprekken over gevoerd met mijn collega's in andere landen. Ook heb ik daar verschillende keren over gesproken met Eurocommissaris Dombrovskis en Eurocommissaris Breton. Het is wel zo dat niet alle lidstaten staan te springen om dit naar het Europese niveau te tillen. Ik vind dat we daar realistisch over moeten zijn. Het is heel belangrijk dat we dat coördineren in Brussel, maar dat zal, in ieder geval vooralsnog, wel binnen de bestaande bevoegdheidsverdeling moeten gebeuren, omdat andere landen die competentie nou eenmaal niet aan de Commissie willen overdragen. Het betekent niet dat wij daar geen voorvechter van zijn. Ik maak me daar hard voor. Ik wil dat ook zeker met de minister-president opnemen, om ons daar samen voor in te zetten, want uiteindelijk — daar geef ik de heer Amhaouch ook helemaal gelijk in — is Europa met 430 miljoen consumenten een heel sterke kracht. Maar die moeten we dan wel inzetten.

De heer **Amhaouch** (CDA):

Voorzitter, ten slotte. Goed dat de minister zegt dat ze dat ook met de minister-president in Europa aan de orde wil stellen, want ook in Europa praten we natuurlijk, bijvoorbeeld met de European Round Table for Industry, over strategische autonomie. We hebben het over de Chips Act. Wat vandaag in Nederland gebeurt, kan morgen ook in een ander land gebeuren. Dat is van belang. Het antwoord op de vraag of Nederland bezwaar heeft gemaakt tegen wat de Amerikanen eenzijdig doen, heb ik nog niet gekregen, dus dat zou ik nog wel graag horen. Ik denk dat het heel belangrijk is als startpunt voor hoe we verdergaan met onderhandelingen of de discussie, want anders krijgen we morgen het volgende.

Minister **Schreinemacher**:

Nou ja, bezwaar maken ... Het maakt allemaal deel uit van de onderhandelingen en gesprekken met de Amerikanen hierover. Wat we in diplomatieke gesprekken zeggen, deel ik niet zomaar in het openbaar, zoals ik al eerder heb gezegd. Maar natuurlijk is het voor ons wel steeds belangrijk geweest om ook van de Amerikanen te horen waar hun zorgen nou precies zitten, ook om onze eigen maatregelen te kunnen nemen en ervoor te zorgen dat we de nationale veiligheid zo veel mogelijk kunnen garanderen door exportmaatregelen te nemen.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Amhaouch. Dan geef ik het woord aan de heer Hammelburg, D66.

De heer **Hammelburg** (D66):

Het bevalt mij geheel niet wat de Amerikanen hier aan het doen zijn. Eerder dit jaar, of zelfs vorig jaar al, gaf de minister aan dat wij en zij niet aan de leiband van de Amerikanen liggen. Daarna zijn er heldere afspraken gemaakt met de Amerikanen, de Zuid-Koreanen en de Japanners over een exportvergunning op bepaalde chipproducten. Wij vinden dat mooie afspraken. Nu zien we gewoon dat de Amerikanen unilateraal veel verder gaan, dat zij ons dwingen om daarin mee te gaan en dat zij onze strategische autonomie daarmee afpakken. Ik verwacht dus eigenlijk veel strengere woorden van de minister. Mijn vraag is dus: hoe heeft dit kunnen gebeuren, en welke tegenmaatregelen kunnen we van deze minister verwachten tegen deze Amerikaanse actie?

Minister **Schreinemacher**:

Volgens mij heb ik net heel duidelijk aangegeven dat het wel aan de Amerikanen is om op basis van hun eigen Amerikaanse veiligheidszorgen deze maatregelen te nemen, net zoals wij als Nederland gelukkig ook exportrestricties in het leven kunnen roepen wanneer wij gevaar zien voor onze eigen nationale veiligheid. Dat hebben we ook gedaan in juni. Dat is wat de Amerikanen hier doen. Ik wil toch nog een keer benadrukken dat onze lezing tot nu toe is — we zijn alleen op hoofdlijnen geïnformeerd en zijn nu ook nog bepaalde details aan het bestuderen — dat de maatregelen beperkt zijn, want het aantal bestemmingen waarvoor nu een exportvergunning aangevraagd moet worden, is beperkt. Dat is tot nu toe onze analyse. Natuurlijk bespreken we dat ook met het bedrijf in kwestie, met andere partners en vooral in Europa.

De heer Hammelburg vroeg ook naar tegenmaatregelen, bijvoorbeeld zo'n dwanginstrument. Je kunt tegenmaatregelen nemen, maar in dit geval is er geen sprake van economische dwang. Daar zouden we dat dwanginstrument dus ook helemaal niet voor kunnen inzetten, al zouden we het willen. In dit geval wil ik dat ook niet, want volgens mij is het belangrijk dat we juist de dialoog voeren met de Amerikanen. U krijgt later deze week nog een verslag van de informele EU-RBZ. Daar hebben we vorige week ook besproken dat we in ieder geval op het gebied van kritieke technologieën binnen Europa veel beter moeten coördineren, maar dat we dat ook in onze dialoog met de VS moeten doen namens Europa.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Ik hoor de minister ook spreken over de gevolgen voor de nationale veiligheid. Nu heb ik eerder in het jaar zelf een mondelinge vraag gesteld aan de minister, precies hierover, want hier schuurt het. Dit gaat niet alleen maar over nationale veiligheid. Het gaat over economische belangen. In de afspraken die zijn gemaakt, zo heb ik eerder tegen de minister gezegd, loopt Nederland economisch gezien het meeste risico. Dat is volgens mij nog steeds zo. Amerika interpreteert op dit moment een nationale wet op een bepaalde manier. Dat is er nu volgens mij aan de hand. Er is een minimale voorwaarde voor wanneer een wet toepasselijk zou zijn en Amerika zegt nu de minimale voorwaarden los te laten en deze wet van toepassing te maken — de heer Amhaouch zei dat mooi — zodat ze er rechtsmacht over hebben als er bij wijze van spreken een schroefje vanuit Nederland op zit. Dat is misschien een beetje technisch, maar het gaat eigenlijk over een actie van de VS die zeggen: buiten mijn rechtsmacht ga ik nu sturen op waar de rest van de wereld in mag handelen. Ik denk dat de vraag wat Europa hiertegen gaat doen, een vraag die ik zelf ook heb, hier wel toepasselijk is. Die gaat in mijn optiek verder dan het handelsrecht.

Minister **Schreinemacher**:

Mevrouw Koekkoek trekt eigenlijk de extraterritoriale werking van deze regels in twijfel of vraagt zich in ieder geval af hoe wij daarmee om zouden moeten gaan. Althans, zo interpreteer ik het. Nederland en Europa gebruiken dat niet, dus de exportvergunningen die ik afgeef, gelden alleen voor goederen die vanuit Nederland geëxporteerd moeten worden en niet de goederen die via een andere route, bijvoorbeeld via de VS, naar een ander land gaan. Ik zeg nogmaals dat dit uiteindelijk aan de VS is. Volgens mij is het wel heel belangrijk

dat wij binnen Europa met onze partners het gesprek aangaan over hoe wij ervoor kunnen zorgen dat onze exportrestricties ongeveer gelijk zijn. Ook daar is het nog best lastig. Hier gaat het erom dat wij een andere veiligheidsanalyse maken dan de Amerikanen in dit geval. Als ik met mijn Europese counterparts spreek, zul je zien dat ook daar weer een andere veiligheidsanalyse wordt gemaakt. Daarom hecht ik er ook wel aan dat wij ook nationaal blijven kijken naar wat effect heeft op onze nationale veiligheid en hoe wij ervoor kunnen zorgen dat die gewaarborgd is, met de exportrestricties die we nemen.

De voorzitter:

Dank u wel. Een vervolgvraag, maar wel wat korter graag. Gaat uw gang, mevrouw Koekkoek.

Mevrouw **Koekkoek** (Vlt):

Een kortere vervolgvraag. Nogmaals, ik begrijp de nationale veiligheid, maar hier zijn ook economische belangen in het geding. Zo analyseer ik de situatie. Een land dat de de-minimisvoorwaarden in een nationale wet loslaat, wordt gestuurd door economische belangen. Daar kan Nederland wel degelijk bezwaar tegen maken, onder andere door wat de minister zelf aangeeft. Dat is door de extraterritorialiteitskaart te trekken en aan te geven: VS, u gaat hier niet over. Gaat de minister dat ook doen?

Minister Schreinemacher:

Mevrouw Koekkoek neemt nu aan — althans, zo begrijp ik haar — dat de VS de maatregelen die zij hebben genomen, hebben genomen in het kader van hun economische belangen. Die analyse deel ik niet, want als dat zo zou zijn, zou dat ook niet WTO-conform zijn. In de gesprekken die wij met de Amerikanen hebben gevoerd, wijst niets erop dat dit gaat om economische belangen. Het gaat om hun eigen veiligheidsanalyse.

De heer **Amhaouch** (CDA):

Ik maak me wel een beetje zorgen. De minister zegt nu: het heeft specifiek betrekking op machine x of machine y en de impact is klein. Dat betekent dus dat we weer achter de feiten aanlopen, want een paar maanden geleden hadden we al andere spelregels en nu zijn die spelregels eenzijdig aangepast. Het gaat mij voornamelijk om de wederkerigheid. Op dit moment hanteren de Amerikanen het tolpoortje of wij Nederlandse producten mogen exporteren, maar andersom vragen de Amerikanen volgens mij niet aan de Europese Commissie of aan Nederland of een chipfabrikant in Amerika iets mag exporteren naar China. Dat is eenzijdig. Ik ben dus op zoek naar die wederkerigheid. Erkent de minister dat er op dit moment een scheve verhouding is?

Minister Schreinemacher:

Ik vind het wel belangrijk om te noemen dat het bedrijf waarover wij het nu hebben, ook een Amerikaanse vestiging heeft en Amerikaanse onderdelen gebruikt. Dat is de reden dat de Amerikaanse regelgeving van toepassing is. Dat gebeurde al. De Amerikanen hebben hun eigen regelgeving aangescherpt als het gaat om Amerikaanse onderdelen in Nederlandse producten. Dat is inmiddels op minder onderdelen van toepassing. De reden waarom het Amerikaans recht nu van toepassing is op dit bedrijf, is dat zij ook een Amerikaanse vestiging en Amerikaanse onderdelen hebben. Ik vind het wel belangrijk om dat nog even te benoemen. Ik denk dat het volgende altijd belangrijk is. Ik weet niet of we nou echt wederkerigheid moeten nastreven, want wij willen geen extraterritoriale werking op onze exportrestrictie. Maar ik denk dat het wel belangrijk is dat we met elkaar spreken over die veiligheidszorgen, niet alleen over hoe de Amerikanen en wij die zien, maar ook over hoe onze Europese partners, en andere partners en bondgenoten die zien.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik wil de minister bedanken voor haar aanwezigheid hier. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van dit mondelinge vragenuur. Het was mijn laatste mondelinge

vragenuur. Ik wil iedereen bedanken voor het kijken. Ik bedank bij dezen even speciaal mijn moeder, want ik weet dat zij bijna elke dinsdag kijkt. Dank, mam; dit was de laatste keer.

(Applaus)

De voorzitter:

Ik schors de vergadering voor een enkel moment en daarna gaan we over tot de stemmingen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.